

Tejn

3770 Allinge

Tlf.: 56 92 00 00

Fax: 56 92 58 16

E-mail:

TeknikogMiljoe@brk.dk

CVR: 26-69-63-48

www.brk.dk

Grønt Dialogforums medlemmer

14. december 2010

Nyt referat fra møde i Grønt Dialogforum, 06.12.2010, Ullasvej 23.**Rønne.**

Deltagere: Formand: Steen Colberg (TMU), Bente Johansen (TMU), Cæsar Funch Jensen (BOFA), Finn Ole Nielsen (Bornholms Museum), Mikkel Høst (Energitjenesten), Hans Henrik Ipsen (Østkraft), Erik Thorsen (Sportsfiskerne), Finn Hansen (Bornholms Naturhistoriske Forening), Ingrid Kofod Larsen (Friluftsrådet), Mogens Ellebye suppleant for Hans-Jørn Hansen (Jægerne), Jens Christensen suppleant for Per Clausen Pedersen (DOF), Søren Friese (SNS-Bornholm), Torben Jørgensen (Bornholms Forsyning), Niels Munch (BBS), Rikke Brandt Brogaard (LAG-Bornholm), Ole Holm Petersen (T&M), Anna Sofie Poulsen (T&M), Vivi Granby (T&M), Louise Lyng Bojesen (T&M), Hardy Pedersen (T&M) (deltog kun under pkt 1 og 3).

Afbud/Ikke mødt: Torben Rønne-Larsen (TMU); Louise Groth-Michelsen (Regional Udvikling/Vækstforums sekretariat), Kaj Westh (Bornholms Landbrug), Thorbjørn Stenholm (DN), Steffen A. Jørgensen (Skovdyrkerne), Lene Grønning (Business Center Bornholm).

Punkterne er inddelt i:

B = beslutnings- eller godkendelsespunkt

O = orienteringspunkt

D = drøftelse

Dagsorden:

- 1) Godkendelse af dagsorden (B)
- 2) Naturpleje på Bornholm i 2011 (Ole Holm Pedersen) (D).
- 3) Sprøjtning og opløjning af grøftekanter (DOF) (D)
- 4) Vand- og naturplaner (Louise Lyng Bojesen og Søren Friese) (O)

- 5) **Sidste nyt fra energiområdet (Hans Henrik Ipsen og Mikkel Høst (ej bekræftet)) (O)**
- 6) **Behandling af ansøgning om grønt partnerskab fra Skovselskabet Poulsker aps (B).**
- 7) **Evt.**

Ad 1) Ingen bemærkninger

Ad 2) Ole Holm Petersen fremlagde fordelingen af ressourcer i forhold til indsatsområder der vedrører naturpleje, og lagde derefter op til debat om driftsprioritering og ønsker til naturplejeprojekter det/de kommende år. Den overvejende del af udgifterne er øremærket til vedligeholdelse af eksisterende arealer og faciliteter. Anna Sofie Poulsen supplerede med at nævne at der er afsat yderligere 400.000 kr. varigt til naturpleje herunder arbejdet med vand- og naturplaner og implementering af dem.

Erik Thomsen foreslog satsning på øens havørredbestand ved genopretning af vådområder & vandløb - herunder udlæg af gydegrus i relevante åløb. Den bornholmske havørredbestand klarer sig naturligt og er som sådan unik i dansk sammenhæng.

Finn Ole Nielsen foreslog naturgenopretning af arealer som Madsebakke og Jellingehøj. Og henviste til at vedligehold af fx trapper i ådalen ved Vasegården var forsømt. Generelt savnes desuden vedligeholdelse af informationstavler om natur og fortidsminder, alternativt fjernelse af tavler der ikke tilses. Ole Holm Petersen kunne fortælle at trapperne ved Vasegård er repareret og medgav at der pt. er et efterslæb mht. opdatering og vedligeholdelse af informationstavler grundet personalereduktion.

Rikke Brandt Brogaard erindrede om den statslige pulje til vedligeholdelse og nyetablering af friluftsfaciliteter i tilknytning til fortidsminder og fredede arealer under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Jens Christensen roste Dueoddeprojektet og spurgte til om det ville blive udbredt til at omfatte arealerne øst for strandramperne. Ole Holm Petersen fortalte kort at der er tale om fældning af skovfyr på ca. 30 ha stort areal, der skal sikre dynamik i klitten mellem såkaldt hvid, grøn og brun klitdannelse. Mod øst sker en naturlig tilvækst af klitområdet med vandhuller og naturlig indvandring af birk, hvor plejeindgreb ikke er planlagt. Projektet har mødt god opbakning fra lodsejere i området.

Finn Hansen supplerede med at nævne at, de arealer der afskoves er omfattet af fredning i modsætning til arealerne øst for, og appellerede generelt til at

fredningens ånd blev efterlevet på de fredede arealer – bl.a. Bjarnes løkke ved Stavelund gror til.

Jens Christensen nævnte at DOF og DN igen gerne vil fremhæve vigtigheden af at registrere § 3 områderne på øen så tilstanden kendes. Det er hvad der er tilbage af natur ud over de fredede naturområder. Ole Holm Petersen nævnte at der er sat midler af til fortsættelse af dette arbejde.

Søren Friese appellerede til sammen at turde tænke stort i en tid, hvor de statslige og offentlige midler er begrænsede og efterlyste et gennemgående tema der kunne danne grundlag for fx en LIFE ansøgning.

Bente Johansen fandt udmeldingen spændende med erindring om, at der politisk skal findes yderligere besparelse efter nytår. Fint med ambitioner – men generelt ikke for kommunale midler. Nævnte desuden kategorisering af stinet i forhold til fremkommelighed for forskellige målgrupper og et konkret ønske fra beboere i Vang om skiltning på dele af kyststrækningen. Søren Friese erindrede om, at advarselsskiltning på statens arealer søges begrænset mest muligt af hensyn til naturoplevelsen og for at undgå at pådrage sig et erstatningsansvar ved manglende skiltning.

Anna Sofie Poulsen supplerede med at fortælle, at der bliver arbejdet videre på at kategorisere det samlede stinettet på Bornholm i samarbejde med relevante aktører.

Jens Christensen nævnte idéen om en Naturpark på Nordøen som et konkret forslag til at tænke stort og fremadrettet. Området er kendetegnet ved et større sammenhængende område med klippeknolde, løkker og større og mindre landbrug integreret, med mulighed for at etablere et sammenhængende skov- og engområde med stier på kryds og tværs lig området Alvaret på Öland. Søren Friese nævnte, at det kan være en idé at tænke i truede arter, hvis der skal findes tilskudsmidler. Jens Christensen nævnte en række truede botaniske forekomster, herunder orkideer der evt. kunne være et ”flagskib”.

Mikkel Engset Høst erindrede om at samtænke naturpleje og naturværdier i større helheder fx nytteverdi ved kobling af høslet og bioethanol samt afgræsning og lokal kødproduktion. Bente Johansen supplerede med seneste positive nyt i forhold til lokalt slagtning og afsætning af økologisk kvalitetsskød.

Jens Christensen præsenterede på vegne af DOF to konkrete forslag som foreningen gerne vil lægge arbejdstimer og stille viden til rådighed for:

1) ønske om Naturinformation v. Nexø Sydstrand i eks. tidligere skydehus, bl.a. for at sikre at huset ikke får anvendelse der kan være til gene for områ-

dets fugleliv. Ole Holm Nielsen kunne fortælle, at det ligger i tråd med kommunens planer og at der er bevilget 200.000 fra LAG Bornholm til dette hus samt et bålhus ved Nexø lystskov.

2) ønske om opstilling af fugletårn ved Kærgård og Vallengårdsmosen da området vil være ideelt til at høre fugle.

Søren Friese nævnte på statsskovens vegne (som ejer ejendommen), at Kærgårdens jorde overvejes frasolgt, og at en evt. reservation af en offentlig færdselsadgang på arealet vil reducere ejendomsværdien.

Ad 3) Jens Christiansen fremlagde at DOF ser det som et stigende problem at der pløjes og sprøjtes på de offentlige bræmmer langs de tidligere amtsveje/ det overordnede vejnet. Vejkantene udgør en væsentlig naturværdi, og deres værdi som spredningskorridorer øges i takt med at markskel og hegn i landskabet fjernes. DOF tilbyder at stille ressourcer og fagkundskab til rådighed for en registrering over de kommende år af, hvor der sker overtrædelser i forhold til de gældende skelgrænser, så omfanget kan afdækkes. Forud for en registrering ønsker DOF en drøftelse med kommunen om dokumentationsmaterialets form samt materiale der redegør for arealerne.

Hardy Pedersen tilkendegav at kommunen ligger inde med materiale der formentlig enkelt vil kunne videreformidles og som viser udstrækningen af det overordnede vejnets kantareal.

Steen Colberg erindrede om, at der kan trækkes på administrationen til borgerservice og forespørgsler som denne, men at en egentlig prioritering af mere ressourcekrævende opgaver kræver forudgående politisk behandling. DOF tager kontakt til Vejafdelingen med henblik på nærmere drøftelse og videns deling.

Ad 4) Louise Lyng Bojesen præsenterede kort grundtankerne bag det forslag til vand og naturplaner Miljøministeriet har sendt i offentlig høring i november der omhandler øens Natura 2000 arealer. Høringen skal følges af handleplaner hvori der bl.a. skal redegøres for mål og metoder. Der er ikke fulgt ressourcer med til udpegningen til kommuner og lodsejere. Oplæg til proces forventes politisk behandlet i januar 2011. Materiale for fagfolk foreligger, men der savnes formidling til en bredere offentlighed. Spørgsmål til vand- og naturplanerne kan ligeledes besvares af By- og Landskabsstyrelsen, der står bag høringen.

Søren Friese demonstrerede netadressen www.prior.dmu.dk som giver adgang til kort hvor data for de enkelte delområder under natura 2000 er integreret, og supplerede med at sige at selvom der samlet er udpeget ca. 7.000 ha Natura 2000 arealer er det kun en mindre del (ca. 100 ha), der udgør en særlig forvaltningsmæssig udfordring fx de lysåbne arealer bl.a. omkring moser, hvor mål og metode ikke i samme grad som for fx skovarealer er kendt.

Vand- og naturplanerne er i høring til 6. april. De forventer at Natura 2000 planerne ligger klar til oktober 2011 hvorefter handleplanerne udarbejdes. Fredsskovarealer udenfor statsskovenes regi varetages af et særligt projektkontor i Storstrøm. Erindrede om at sammenlægningen af Skov- og Naturstyrelsen og By- og Landskabsstyrelsen i Naturstyrelsen officielt sker pr. januar 2011.

Tæt samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen og Bornholms Regionskommune forventes.

Blandt bemærkningerne var: forbindelsen mellem Natura 2000 og de fredede arealer; manglende præcisering af visse naturdefinitioner og specifikke problemer med bl.a. hængesække i moser på Bornholm blev kort nævnt i debatten.

Ad 5) Mikkel Engset Høst præsenterede med afsæt i Bornholms Energistrategi 2025 følgende projekter i regi af Energitjenesten.

- 1) Forstå dit energimærke, hvor 50 husstande får privat rådgivning i eget hjem i relation til implementering af energiltag.
- 2) Kampagne om energibesparelser i den eksisterende boligmasse generelt bl.a. i form af temaaftener og Erfa-grupper.
- 3) Kampagnen Grøn hverdagstransport (jf. seneste ref. støttet af Grønt Råd).
- 4) Projektet PV- Island Bornholm med etablering af ca. 10.000 m² solceller svarende til 1 Megawatt strøm på Bornholm i samarbejde med Østkraft, EnergiMidt, PA Energy, Bornholms Regionskommune, m.fl.

Hans Henrik Ipsen supplerede med at oplyse, at der er afsat hhv. 9 mio. til en første implementeringsfase og 11. mio. til 2. fase der ud over private anlæg også vil rumme større anlæg.

I regi af Østkraft pågår følgende i relation til indsatsområderne i Bornholms Energistrategi 2025:

- 1) Mere og renere fjernvarme – Bl.a. udfasning af kul til fordel for bl.a. Biokraft fjernvarme.
- 2) Mere vedvarende energi udenfor fjernvarmeområderne – Bl.a. konvertering til varmepumper i private hjem og virksomheder.
- 3) Mere strøm fra flere vindmøller – Bl.a. 15 Megawatt vindmøllekapacitet behandles politisk jan 2011.
- 4) Mere information og rådgivning – generel rådgivning
- 5) Mere koordinering og samarbejde - bl.a. udbygning af samarbejder med Rønne Vand- og varme, Energitjenesten og øens forsyningselskaber. Projektet EcoGrid handler om at samarbejde og kunne tilpasse og regulere grøn energiproduktion og efterspørgsel.

Mikkel Engset Høst supplerede med at minde om at der er tale om et projekt der tester Europas fremtidige elnetsystem.

Finn Hansen bemærkede, at brugen af majs i Biokraft er med til at tilskynde til dyrkning af grøder, dyrket på en ikke bæredygtig vis og derved med til at reducerer natur- og kulturværdier i det åbne land.

Ad 6) Anna Sofie Poulsen beklagede at ansøgning ikke lå klar endnu, men bad om stillingtagen til om rådet kunne bakke op om et Grønt Partnerskabsprojekt til forbedring af friluftslivet i Povlsker og Bodilsker plantage. Bl.a. med formidling af information om dådyr og svampe, etablering af ridestier mm i samarbejde med relevante organisationer. Der er tale om et projekt der tidligere har været søgt realiseret med LIFE midler, men her fået afslag. Eget bidrag i projektøkonomien kan findes i form af ressourceforbrug i de frivillige organisationer, BRK m.fl. samt evt. relevante naturmidler. Der er ansøgningsfrist 1. januar og igen 1. maj 2011.

Bente Johansen bakkede op om projektet og foreslog at partnerskabsaftalen, kunne sendes i høring til rådets medlemmer med en tidsfrist for svar/bemærkninger.

Jens Christensen bad om at DOF blev inddraget i udformningen som partner i projektet.

Beslutning: Ansøgning til Grønt Råd vil såfremt første ansøgningsrunde kan nås blive fremsendt til Grønt Råds medlemmer til kommentering jf. Bente Johansens forslag.

Ad 7) Finn Hansen appellerede til overvejelser om hvorvidt der kan stilles vilkår til ejere af arealer, hvor hus/gård nedrives med henblik på driftssammenlægninger o.lign. der kan sikre natur- og kulturværdier i landskabet. Emnet ønskes sat til drøftelse på førstkommende møde.

/ Ref.
Vivi Granby

Dir. tlf.: 5692 2160
E-mail: Vivi.Granby@brk.dk